

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 46 Volume: 9 Issue: 46

Ekim 2016 October 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

PARÇALANMIŞ İMAN SENDROMU'NUN SOSYO-POLİTİK AÇIDAN YANLIŞ YORUMLANMASININ GÜNCEL ÖRNEĞİ: DEAŞ (AD-DAWLAH AL-ISLAMIYAH FIL-'İRAQ WA ASH-SHAM)

THE CURRENT EXAMPLE OF SHATTERED FAITH SYNDROME'S SOCIO-POLITICAL MISINTERPRETATION: DEAŞ (AD-DAWLAH AL-ISLAMIYAH FIL-'İRAQ WA ASH-SHAM)

Âdem PALABIYIK*

Öz

Modernliğin tarih algısına yakın bir söylem biçiminin Müslüman toplumlar arasında kabul edilmiş olması, tarihte muhakkak bir ilerlemenin olacağını da beraberinde getirdiği için, Müslüman düşünürler de zaman ve mekân açısından bir ilerleme tasavvurunun peşinden gitmektedirler. İlkellikten mükemmelliğe doğru olan bu gidiş biçimi ise batıya aittir ve Müslümanlığın özünde böyle bir gidişin olduğunu söylemek pek de mümkün görünmemektedir. Çünkü Kuran'ın kurallarının mekân ve zamana meydan okuyuşu ve ileri sürdüğü toplum tahayyülü buna müsaade etmemektedir. Modern anlamda evrimci bir ilerlemenin karşısında duran bu söylem biçimi İlahî olmasının yanında rasyonel bir karşılık da bulmaktadır lakin İslam'ın yanlış yorumlanması ve bu yorumlardan çıkan sonuçlar, bizi birçok kere olumsuz toplumsal kurguların yanına yerleştirmiştir. Müslümanların bu bağlamda batının da etkisiyle gittikçe kendilerine yabancılaştıkları gözümüzden kaçmamaktadır. İslam'ın farklı yorumları da bu yabancılaşma üzerinden inşa edilmektedir. Çünkü ilerlemeyi İslam'ın karşısına bir evrimleşme süreci olarak çıkarırsak veya batının ilerlemeyi böyle anlatmasına izin verirsek, o zaman Müslümanların kendilerine daha fazla yabancılaşmasının da önüne geçmek oldukça zor olacaktır. Bu yabancılaşma sonucunda ise öze dönüldüğü sanılan kronik günahkârlık duygusu hissedilecek ve buna verilecek cevaplar aranmaya başlanacaktır. İşte DEAŞ diye isimlendirdiğimiz ve kendisine ortak davranış biçimleri veren sistem olarak açıkladığımız bu yapının, yukarıda ifade edilenler bağlamında ortaya çıkış süreci de bu kronik günahkârlık bağlamından kopuk değildir. Parçalanmış bir iman sendromu yaşayan bu örgüt, batı karşısında İslami açıdan bir olma ve bütünleşme ihtiyacını, fundamentalist bağlamda düşük kendilik saygısıyla ortaya koymaktadır. DEAŞ'ın bu tavırı sahip olduğu kimliksel çatlakların kronik günahkârlıkla doldurulmasıyla yakından ilişkilidir. Parçalanmış iman sendromu, DEAŞ'ı şu an yaptığı türden irasyonel eylemleri, meşru kılmaktadır.

İşte biz bu çalışmada, Erich Fromm'un parçalanmış iman sendromundan yola çıkarak, DEAŞ'ın iliklerine sinen bu kronik günahkârlığı İslami bir söylem biçimiyle izah etmeye çalışacağız. DEAŞ'ı ortaya çıkaran sosyo-psikolojik etkenleri tartışarak, kendisini ortaya çıkaran bu öğeleri DEAŞ'ın nasıl kabul ettiğini ve yanlış rehabilite olarak bunları nasıl kullandığını toplumsal hareketler bağlamında sosyo-politik bir dille analiz etmeye çabası olacaktır.

Anahtar Kelimeler: DEAŞ, Toplumsal Hareketler, Parçalanmış İman Sendromu, Kronik Günahkârlık, Erich Fromm, Yanlış Rehabilite, Fundamentalizm, İslam, Psikoloji, Sosyoloji, Kürtler, PYD.

Abstract

As the acceptance of a discourse type close to the history perception of modernity by Muslim societies will have brought a certain progress in history, Muslim thinkers also follow an envision of progress regarding time and space. This primitiveness to perfection type of progress belongs to the West and it is not possible to mention of such a path in the essence of Islam. Because the rules of Koran that defy time and space and it's apprehension of society does not allow this. This type of discourse which stands against an evolutionary progress in terms of modernity, is not only holy but also has a rational response to it, however the misinterpretation of Islam and consequences arising from this, many times places us beside adverse social setups. The self-alienation of Muslims also due to the effect of the West does not go unnoticed by us. Thus, diversified interpretations of Islam is built on this alienation. Because if we put forward progress as an evolutionary process to Islam or allow the West to mention progress as such, then it will be very hard to prevent the increase of self-alienation among Muslims. As a result of this alienation, a chronic sinfulness emotion which will be seen as a return to virtue will be felt and answers to this will be inquired. Therefore, the formation process with regards to the aforementioned, of the entity which we call DEAŞ that we describe as a system which gives itself common behavior patterns cannot be isolated from this chronic sinfulness. This organization which experiences a shattered faith syndrome, displays the need of an Islamic unity against the West and also shows a decreased self respect with regards to fundamentalism. This attitude of DEAŞ is closely related to the filling of the personality fractures it has with chronic sinfulness. Shattered faith syndrome, justifies the irrational actions which DEAŞ currently undertakes.

Therefore in this study of ours, we will aim to explain the chronic sinfulness which has infiltrated in to the core of DEAŞ with and Islamic discourse in terms of Erich Fromm's shattered faith syndrome. We will aim to make a socio-political analysis of how DEAŞ accepts the factors which enabled it to form and how it uses these in terms of social movements as incorrect rehabilitation by defining the socio-political factors which uncovered DEAŞ.

Keywords: DEAŞ, Social Movements, Shattered Faith Syndrome, Chronic Sinfulness, Erich Fromm, Incorrect Rehabilitation, Fundamentalism, Islam, Psychology, Sociology, Kurds, PYD.

* Yrd. Doç. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.

Giriş

Son dönemlerde İslami kesimlerinde ciddi muhalefetine sebep olan DEAŞ¹ (ad-Dawlah al-İslamiyah fil-'Iraq wa ash-Sham) ideoloji ve eylemleriyle dünyanın birçok yerinde nefret ile karşılanmaya başlanmıştır. DEAŞ'ın kendisini Sünni bir yapılanma olarak tanımlaması ve kökeninin El Kaide'ye bağlaması, yapmış olduklarını meşrulaştırma çabası içerisinde olmasına de sebep olmaktadır. Fakat İslami geleneğin hiçbir zaman zarfında böylesine bir vahşet İslam adına yapılmamış hatta H.z Muhammed'in savaş hukukunda gösterdiği hassasiyetler de iyi bilinmektedir (Özdemir, 2008: 83, 161-162). Hz. Muhammed dönemindeki savaş kurallarının iyi bilinmesine rağmen DEAŞ'ın yaptığına bakıldığında kendisini her ne kadar Sünni olarak tanımlasa da, Sünni gelenekle hiçbir ilginin olmadığı açıktır. Zorunluluk halinde, savaş halinde ağaçların kesilebileceğine izin veren İslami hükümler, keyfi olarak ya da gereksiz yere bu tür eylemlere asla izin vermemişlerdir. DEAŞ'ın yaptıklarına bakıldığı takdirde, mezar yıkma yada diğer vahşice yapılan eylemlerin tamamen keyfi olduğu ve "takiyecilik"² yaparak, yapılanları İslam çizgisiyle açıkladıklarını görebiliriz. Bu süreçte bir gizlemenin olduğu ve yapılmak istenen için bir meşruiyet sürecinin arandığını iler sürebiliriz. DEAŞ'ın, sosyal medya üzerinden yayınladığı videolar, yaptığı tehditler ve kullandıkları metod bu anlamda oldukça sorunlu ve problemlidir. İslami geleneğin temsilcisi olarak kendilerini göstermeleri ve geleneğin takipçileri oldukları için yaptıklarının doğru olduğu iddiaları, özellikle günümüzde artık kabul görmemektedir. Her ne kadar El Kaide'nin bir kolu olarak süreç içerisinde yer almış olsa da, DEAŞ'ın asıl hedefinin ne olduğu hala belli değildir. Kendi inanma biçimine göre tekfir ettikleri halkı katletmesi, Müslüman devletlerinin uyarılarına rağmen eylemlerinden vazgeçmemesi ve üstlendikleri canlı bomba eylemleriyle sivillerin canına kıyması, DEAŞ'ın herhangi savunulacak bir tarafının olmadığını da açıkça ortaya koymuştur. Hâlbuki Hz. Muhammed, (s.a.v.) üç önemli mesaj vermekle görevlendirilmiştir. Bunlar, Allah'ın (c.c.) varlığına ve birliğine iman etmek; kendisinin Allah'ın (c.c.) son peygamberi olduğuna inanmaları ve öldükten sonra dirilmek'tir. Bu söylemlere iman etmek Müslüman olmanın ilk şartları olarak kabul edilmektedir. Bunlara inanan insanların dahi öldürülmesi ve hatta tekfir edilerek katledilmesi, DEAŞ'ın, İslam'ı nasıl yorumladığını anlamak için yeterli örneklerdir. Tabi ki Müslümanlar arasında ihtilafların çıkması oldukça olağan bir süreçtir. Bu sürecin ilk örneği peygamberimizin son günlerinde yaşadığı hastalık ve hasta olduğu süre içerisinde istediği kâğıt ve kalem olayıdır. Bu olay Müslümanlar arasındaki ilk çekişme olarak tanımlanmıştır, hatta Hz. Muhammed, "yanımda çekişmeniz uygun düşmez" diyerek olayı neticelendirmiştir (Çağatay-Çubukçu; 1985: 3). İslam'da ihtilafların olması olağan bir durumdur ama bu ihtilafların kan dökmekle sonuçlanması İslam'ın özüne uygun değildir. Bugüne kadar İslam dünyası ile Batı arasındaki gerilimin genellikle Batı topraklarında yapılmıştır. Belki de İslam'ın özüne uygun olan bu yöntem bugüne kadar çok fazla eleştirilmemiştir. El Kaide gibi İslami yapılanmalar, cihad anlayışını Batı'ya karşı ve Batı topraklarında yapılmıştır. Cihad mantığının kökeninde harp edilen topraklar vardır, bedeni Allah yolunda kullanmaktır, inanan kimselerin bütün varlıklarını Allah yolunda ortaya koyarak görünen düşmana karşı, şeytana karşı ve nefse karşı yapılan mal, can, dil ve kalp ile yapılan her türlü mücadele cihad olarak isimlendirilebilir (İldeş, 2008: 4). Eğer cihadın tanımını bu şekilde ele alırsak DEAŞ'ın savaştığı toprakların harp toprakları olmadığı söylenecektir, çünkü Irak ve Suriye, Müslümanların yoğunlukta olduğu ve İslamiyet'in yayılmaya devam ettiği topraklardır. Fakat Batı toprakları Hıristiyan mekânları olarak algılandığı için, bu topraklarda savaşmak kabul gören bir olgu olarak açıklanabilir. DEAŞ, savaşını Batı topraklarında değil tam tersine Doğu topraklarında sürdürüyorsa, bu eylemlerinde farklı bir amaç aramak doğru olacaktır. DEAŞ, Müslümanlar arasında Müslümanlarla savaşmaktadır. Bu da şu anlama gelmektedir ki DEAŞ için Müslümanlar içinde de Müslüman olanlar ve sahte Müslümanlar mevcuttur. O halde DEAŞ'ın Müslüman haklar içinde aradığı veya bulmaya çalıştığı nedir ya da DEAŞ için Müslüman kimdir soruları burada ön plana çıkmaktadır. İşte biz bu çalışmada DEAŞ'ın Müslüman toprakları üzerinde yapmış olduğu ve yapamaya devam ettiği eylemlerini analiz ederek, DEAŞ ile alakalı sosyo-politik ve sosyo-psikolojik tahlilleri yapmaya çalışacağız.

Tarihsel Çerçeve

Âlimin yerini entelektüel, dini bilginin yerini bilimsel bilgi ve dini hakikatin yerini pozitivist gerçekliğin aldığı günümüzde, Müslümanların, Batı metodolojisinin dışında Batıyı dışlamayan ama kavramsal açıdan oryantalist bir yaklaşımı da reddeden bir söylem geliştirmesi gerekmektedir. Müslümanlar tarih anlayışında yaşadıkları metodolojik sorun yüzünden bu söylemin tarihsel arka planını da yeniden inşa etmek zorundadır. Kuran'dan nasıl bir tarih anlayışının çıkarılacağına dair ciddi bir öngöründe birleşemeyen Müslüman topluluklar, illa ilerlemeci bir tarih algısının olacağına dair sabit öngörülerini de yeniden gözde geçirmelidirler. Modernliğin tarih algısına yakın bir söylem biçiminin

¹ Bu ifadeden sonra DEAŞ kavramı, Irak İslam Şam Devleti yerine kullanılacaktır.

² Takiyecilik kavram olarak, gizlemek, örtmek anlamına gelmektedir bkz: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=TAK%C4%B0YE, erişim: 22.03.2016.

Müslüman toplumlar arasında kabul edilmiş olması, tarihte muhakkak bir ilerlemenin olacağını da beraberinde getirdiği için, Müslüman düşünürler de zaman ve mekân açısından bir ilerleme tasavvurunun peşinden gitmektedirler. İlkellikten mükemmelliğe doğru olan bu gidiş biçimi ise batıya aittir ve Müslümanlığın özünde böyle bir gidişin olduğunu söylemek pek de mümkün görünmemektedir. Çünkü Kuran'ın kurallarının mekân ve zamana meydan okuyuşu ve ileri sürdüğü toplum tahayyülü buna müsaade etmemektedir. Modern anlamda evrimci bir ilerlemenin karşısında duran bu söylem biçimi İlahi olmasının yanında rasyonel bir karşılık da bulmaktadır lakin İslam'ın yanlış yorumlanması ve bu yorumlardan çıkan sonuçlar, bizi birçok kere olumsuz toplumsal kurguların yanına yerleştirmiştir. Hem ülkemizde hem de dünya genelinde Müslümanlık ile karşılıklı konumlandırılan şiddet olgularının arkasında işte bu yanlış rehabilite ve sosyo-politik gerçeklik yatmaktadır. Müslümanların bu bağlamda gittikçe batının da etkisiyle kendilerine yabancılaştıkları gözümüzden kaçmamaktadır. İslam'ın farklı yorumları da bu yabancılaşma üzerinden inşa edilmektedir. Çünkü ilerlemeyi İslam'ın karşısına bir evrimleşme süreci olarak çıkarırsak veya batının ilerlemeyi böyle anlatmasına izin verirsek, o zaman Müslümanların kendilerine daha fazla yabancılaşmasının da önüne geçmek oldukça zor olacaktır. Bu yabancılaşma sonucunda ise öze döndüğü sanılan kronik günahkârlık duygusu hissedilecek ve buna verilecek cevaplar aranmaya başlanacaktır. İşte DEAŞ diye isimlendirdiğimiz ve kendisine ortak davranış biçimleri veren sistem olarak açıkladığımız bu yapının, yukarıda ifade edilenler bağlamında ortaya çıkış süreci de bu kronik günahkârlık bağlamından kopuk değildir.

DEAŞ'ın nasıl oluştuğuna dair bir açıklama yapmadan kuramsal çerçevenin izah edilmesi mümkün görünmemektedir. Çünkü her sosyal hareketin sosyolojik bir arka planı olmak ve açıklanmak zorundadır. Sosyal hareketleri ortaya çıkaran süreçlerin bilinmesi, sosyal hareketin nereye doğru evrileceğini de anlamamıza yardımcı olacaktır. Bu açıdan DEAŞ için söylenebilecek ilk söz, El Kaide'nin bir kolu olarak başladığı ve süreç içerisinde El Kaide'den ayrıldığı olacaktır. El Kaide'ye gidersek ise kaşımıza çıkacak ilk isim Abdullah Azzam'dır. Abdullah Azzam, Usame Bin Ladin'in önder olarak kabul ettiği ve yardımcılığını yaptığı kişidir (Ebrari, 2015: 7). Sürecin Afganistan'daki Rus işgali ile başladığını kabul edersek, dünyada cihad anlayışının yeniden harekete geçtiği zaman ve mekânın Afganistan olduğu söylenebilir. Abdullah Azzam ise Afganistan'daki mücahid sembolü olarak kabul edilen kişidir. Usame Bin Ladin, Azzam'ın hayatta olduğu yıllarda kendi yapılanmasına başlamış ve El Kaide'nin en önemli ikinci ismi olan Eymen El Zevahiri'nin de düşünsel çabalarıyla harekete geçmiştir. Abdullah Azzam'ın öldürülmesiyle de El Kaide'de, dünyada cihad akımını devam ettiren en önemli örgüt haline gelmiştir. Lideri ise Usame Bin Ladin, baş danışman olarak kabul edilen kişi Eymen El Zevahiri olmuştur. İşte İŞİD'in ilk tohumları burada atılmıştır. 1980 yılında El Kaide aktif olarak savaşa başlamış ve kendisinden sonra oluşabilecek bütün yapılanmalara kaynaklık etmiştir. Tabi bu süreçte Taliban'ı da anmadan geçmek mümkün olmayacaktır, çünkü S.S.C.B.'nin Afganistan'dan geri çekildiği dönemde bir oluşum olarak ortaya çıkan Taliban'da, önemli siyasi ve dini görevler yürütmüştür. Taliban, daha çok medreselerde eğitim görmüş bir gençliğin Afganistan'da zayıflayan hükümete karşı yapmış olduğu bir atılımı ile başlayan zaman aralığını içermektedir. Bu sürede Taliban, Peştun mültecilerinden oluşmuş ve 1996'da Kabil'i ele geçirerek meşruiyetini kazanmıştır. Kökeni Diyobendi medrese geleneğine dayanan Taliban örgütü, Sünni esasları ve Hanefi fikhını kabul ettiği için El Kaide ile aralarında problemler çıkmamıştır (Ahmadi, 2011: 29-32).

Bin Ladin, el Kaide'yi daha küresel bir yapı haline getirmeye çalışmış ve cihad anlayışını bütün dünyaya yaymaya çalışmıştır. Fakat Irak'la yaşanan körfez savaşında Arabistan'ın, ABD'den yardım istemesi üzerine El Kaide ile İslam ülkeleri arasında çatlaklar başlamış ve istenmeyenler olarak ilan edilmişlerdir. Sonraki süreçte Ladin, Taliban'ın da desteğiyle Afganistan'a geri dönmüş ve hem Arabistan hem de ABD'yi düşman olarak karşısına konumlandırmıştır. Hatta "her Müslüman'a kâfirleri kutsal topraklardan çıkarmak farzdır" sözüyle de ABD'ye açıkça savaş ilan etmiştir (Ebrari, 2015: 10). Bütün dünyanın El Kaide'yi yani dolayısıyla Usame Bin Ladin'i tanınması ise 11 Eylül 2001'de ABD'deki İkiz Kuleler'e gerçekleşene saldırılar sonucu meydana gelmiştir. Artık El Kaide ve Ladin yok edilmesi gereken düşmanlardır ve her kim onlara destek verirse onlarda yok edilecektir. Bu tehdit mesajı Taliban için de geçerli olacaktır, çünkü Taliban hala El Kaide'ye sempatiyle bakmaya devam etmiştir. 2001 yılında gerçekleşen bu eylem, Batı'nın sömürge gücünün tamamen Doğu'ya yönelmesine sebep olmuştur ve Irak lideri Saddam Hüseyin, diğer örgütlerle birlikte aynı safa yerleştirilip, Nükleer gücü kullanma bahanesiyle düşman haline getirilmiştir. Savunma meşruiyetini Doğu'da arayan Batılı ülkeler, 2003 yılında ABD öncülüğünde Irak'ı fiilen işgal etmiştir. Fakat kendisine savaş açılacağını bile el Kaide, 2002 yılında Irak'a bir öncü birlik göndermiş ve savaş öncesi genel hazırlıklar çoktan başlamıştır (Ebrari, 2015: 13). El Kaide'nin Irak'taki yapılanmasının adı Irak el Kaide'sidir ve bu isim DEAŞ olana kadar mücadeleye devam edecektir. Irak El Kaide'sini Irak'a gönderen kişi Zevahiri'dir ve öncesinde bazı durumları sezmiştir. Zevahiri'nin Irak var olma çabası belli bir süre sonra Ebu Musab El-Zerkavi ile çekişmelerine sebep olmuştur. Zerkavi, El Kaide'ye katılmak için gelmiş ve birçok savaşta da yer almıştır ama Ladin'den beklediği karşılığı alamadığı

için Ladin'in yanından ayrılmış ve Afganistan'ın Herat kampında bir örgüt kurmuştur. ABD'nin buraları bombalamasının ardından, Irak'ın Kuzey'ine yerleşmiştir (Gürler-Özdemir, 2014: 116) ve 2004 yılına kadar El Kaide ile ayrı durmuş ve aynı yıl Ladin'e bağlılık yemini etmiştir. Burada Zerkavi'nin neden Irak'ta El Kaide'ye bağlılık yemini ettiğini sorgulamak gerekecektir. Çünkü Afganistan'da Ladin'e biat etmeyen Zerkavi, Irak'ta daha fazla güç kazanmak ve El Kaide'nin Irak kolu olmak adına biat etmiştir. Bu gelişme, Zerkavi'nin ekonomik anlamda ayakta kalabilmesinin önemli bir yoludur.

Zerkavi, El Kaide liderliğini sürdürürken 2006 yılında öldürülmüş ve yerine El Mısri getirilmiştir. El Mısri, Zevahiri'ye yakınlığı ile bilinmektedir ve oldukça etkili bir isimdir. 2006 yılında Zerkavi'nin ölümünden sonra el Mısri'ye destek olarak el Bağdadi ortaya çıkmış ve Irak İslam Devleti'ni kurmuştur. Irak İslam Devleti lideri el Bağdadi ise özellikle birçok aşiretin gücünü alarak güçlenmiş ve dikkat çekmeye başlamıştır. Fakat 2010 yılında düzenlenen bir hava saldırısında hem el Mısri hem de el Bağdadi öldürülmüş ve yerlerine Ebubekir El Bağdadi getirilmiştir (Acun, 2014: 3-4). ABD'nin 2011 yılında Irak'tan çekilmesiyle Şii yönetimin etkisi özellikle Sünniler üzerinde bir baskı yaratmış ve Ebubekir El Bağdadi bu sebeple Sünni toplulukların yeniden desteğini alabilmiştir. Hem Irak'ta güçlü olan hem de Suriye'de otorite boşluğundan yararlanmak isteyen Bağdadi, 2013 yılında yayınladığı bir mesaj ile Suriye'deki El Kaide olarak anılan Nusra cephesi ile birleştiğini ilan etmiş ve Irak-Şam İslam Devleti'ni kurmuştur. Fakat bu karar merkez El Kaide tarafından kabul edilmemiş ve Zevahiri bu birlikteliği onaylamamıştır (Gürler-Özdemir, 2014: 118-120). Buna rağmen Ebubekir El Bağdadi mücadelesini sürdürme kararı almış ve Zevahiri'ye rağmen Nusra cephesinden DEAŞ'a katılan asker sayısı oldukça fazla olmuştur, hatta bu durum Zevahiri'nin liderliği ile alakalı ciddi tartışmalara da sebep olmuştur.

Kavramsal Çerçeve

DEAŞ gibi örgütsel yapılanmalar toplumsal hareketler çerçevesinde ele alındığında, karşımıza çeşitli problemler çıkmaktadır. Her ne kadar bir örgüt olarak siyaset sosyolojisinin alanına dahil olsa da, DEAŞ'ın bir toplumsal hareket olup olmadığı bu açıdan sorgulanmalıdır. Toplumsal hareketler, yerleşik alanın dışındaki toplu eylemler yoluyla, ortak bir çıkarı korumak ya da ortak bir hedefe erişmeyi sağlayabilmek için girişilen toplu bir çaba (Giddens, 2000: 540-541) olarak tanımlanabilir. Bu çaba klasik dönemin söylemi olarak kabul edilecektir çünkü toplumsal hareketlerde etkin mekanizma, süreç içerisinde ortaya çıkan dinamiklerden kaynaklanır. Toplumun sürekli değiştiğini düşünürsek, hiper söylemleri içinde barındıran toplumsal hareketlerden ziyade artık parçalanmış ve daha farklı anlamlar kazanmış bir sürece doğru gittiğimizi ileri sürebiliriz. Toplumsal hareketlerin mutlak anlamda bir ideolojiye bağlı olmaması, sermaye ile birlikte ortaya çıkabilmesi ve sınıfsal ve de ekonomik bir geri planının olmaması (Şentürk, 2006: 41) klasik toplumsal hareketler tanımının yeniden yorumlanmasına sebep olmuştur. Bu sebeple eski hiper söylemleri kendi içinde barındıran toplumsal hareketler yerine "yeni toplumsal hareketlerden bahsedilebilir (Çayır, 1999: 7-8). Yeni toplumsal hareketlerin küreselleşme ve postmodernizm ile değişen misyonu, o hareketi bir sürece ortak olma yerine onu yeniden kurgulamayı içerdiği için, yeni toplumsal hareketler kendisini zaman ve mekân bağlamında işte bu yüzden (Sanlı, 2003: 16) yeniden inşa etmek zorunda kalacaktır. Özellikle iletişim araçlarının olağanüstü yaygınlaşmasıyla birlikte toplumsal hareketlerin etkinlikleri ve faaliyet alanları bu aygıtların kullanılmasıyla birlikte değişmiştir (Tilly, 2008: 137). Bu söylediklerimizi dikkate alarak DEAŞ ile alakalı bir şeyler ifade edersek, DEAŞ'ın eylemlerinin klasik toplumsal hareketler söylemine pek uymadığını ancak yeni toplumsal hareketler grubunda yer alabilecek bazı nitelikleri taşıdığını ifade edebiliriz. Lakin DEAŞ için aranacak sosyal gerçeklik zemininin özellikle çok eski tarihlere dayanması, onun toplumsal hareketler kategorisinde olması için yeterlilik taşımamaktadır. Çünkü toplumsal hareketlerin tarihi oldukça yakın zamanlı ve günceldir fakat DEAŞ'ın ideolojik açıdan beslendiği kaynağın kökeni İslam'ın ilk yıllarına dayandığı için bu kadar zaman aralığında nelerin olduğunu sosyolojik olarak açıklamak oldukça güçtür. Böylesine bir zorunluluk DEAŞ için izah edilemeyeceğinden dolayı Laclau'nun görüşüne başvurmak gerekmektedir. Laclau'ya göre kolektif aidiyetlerin yaratılmaya başlandığı bir süreçte, bir grup olarak birlikte hareket edilebilir. Burada grup, bütünüyle kaynaşmış ve bütünleşmiş bir kitle değil; farklılara dayanan ve aksiyonların bir arada tuttuğu ve boş gösterenlerin oluşturduğu bir grup (Laclau, 2007: 141-146) olarak tanımlanacaktır. Bu tür gruplarda kişilerin birbirini tanması çok önemli değildir ve bir aidiyetin mutlak egemenliğine sahip değildir. DEAŞ'e katılanların dünyanın hemen her yerindeki milletlerden olduğunu belirtirsek, DEAŞ ile alakalı yeni toplumsal hareketler açıklamasının, Laclau ile tamamen örtüşüğünü ifade edebiliriz. Çünkü sınıf hareketinden bağımsızlaşan ve artık tek bir merkez etrafında örgütlenmektense, taşıdığı farklı kimlikler nedeniyle farklı toplumsal söylemler tarafından şekillendirilmeye müsait DEAŞ gibi öznelere oluşturduğu toplumsal hareketlerin yükselişi öne çıkartılmaya başlanmıştır (Kalfa-Ataay, 2008: 131).

Fakat tüm bunlara rağmen DEAŞ'ın bir toplumsal hareket olarak açıklanmasının yeterli olmayacağı kanaatindeyiz. Özellikle yapmış olduğu canlı bomba eylemleri, toplumsal hareketlerin içeriği ile pek uyumamaktadır. Bu süreç içerisinde dahil olmamız gereken bir diğer yaklaşım ise sosyal psikoloji olacaktır.

Toplumsal olarak her ne kadar ideolojikleştirilmiş bir dinin aracı olduğu topluluktan söz etsek dahi bireylerin nasıl bu türden eylemlere kalkıştığını sosyolojik bir gerçeklik ile açıklamak yeterli olamayacaktır. Bu açıdan yukarıda tarihsel analizini de yaptığımız DEAŞ'ın kuramsal çerçevesinden sonra DEAŞ'ı ortaya çıkaran sebeplerin neler olacağı üzerine bazı yorumlar yapmamız gerekecektir. Çünkü DEAŞ, içinden çıktığı ekolü reddederek bir ontoloji oluşturmuş ve buna rağmen güçlenmiştir. Bunun en önemli sebebi ise DEAŞ'ın sahip olduğu yabancı savaşçı sayısıdır. Bu yabancı savaşçılar, DEAŞ'ın savunduğu prensiplere tamamen ortak değillerdir ve Laclau'nun belirttiği gibi aksiyonlara dayanan bir sisteme entegre olma çabası mevcuttur. DEAŞ, bu insanlara aksiyon ve heyecan dolu bir yaşam biçimi sunmaktadır. Sonunda ölüm olsa da, insanların ruhsuz dünyada ruh buldukları yerde olması, kendi tercihlerine kaldığı için, DEAŞ'ın yaptığı propaganda da yerini kolaylıkla bulmaktadır. DEAŞ'ın yöntem olarak da El Kaide'den ayrı olması da yine yabancılar tarafından neden tercih edildiğini de açıklamaktadır. El Kaide, Batı dünyası için Sovyetlerden beri önemli bir tehlikedir ve Ladin bütün dünya için aranan katildir. Ladin'in öldürülmesi ile birlikte El Kaide güç kaybetmiş görünebilir ama Batı'ya göre sahip olduğu kötü imajından hiçbir şey kaybetmemiştir. DEAŞ lideri el Bağdadi'nin, El Kaide'yi karşısına alarak yapmış olduğu bu örgütlenme biçimi de yine DEAŞ'a yabancı taraftar kazandıran diğer bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Iraklı yada Suriyeli olmayan savaşçıların DEAŞ'a katılmasının önemli sebeplerin birisi de DEAŞ'ın selefi geleneğin temsilcisi olarak benimsenmesidir (Demir, 2014: 9). El Bağdadi, selefi ekolün söylemlerinden hareket etmiş, Irak'ta Şii otorite olan Maliki'ye karşı sert söylemlerde bulunmuş ve DEAŞ için Sünni kurtarıcı betimlemesi yapılmıştır. Yerel Sünni aşiretlerin desteği DEAŞ'ı daha da güçlendirmiştir. Ayrıca DEAŞ, Afganistan, Çeçenistan ve Bosna'dan sonra cihad çağrısını en rahat yapabilecek zaman aralığına denk gelmiştir. Her üç cihad zamanından sonra bekleyen savaşçılara DEAŞ kucakını açmıştır (Boz, 2014: 11-13).

İdeolojik Kimlik ve Parçalanmış İman Sendromu

DEAŞ, yukarıda da bahsettiğimiz gibi Selefilik'in cihadçı söylemini iyi kullanmış ve söylemleri Afgan, Çeçen ve Bosnalı Müslümanlara için cihada giden kişilere karşı farklı bir algı yaratmamıştır. O dönemlerde yapılan çağrı nasıl bütün Avrupa yani Haçlı zihniyetine karşı ise el Bağdadi'de çağrısını bu şekilde yenilemiştir. Selefilikte sorgulamaktan ziyade biat etmek önemlidir ve bu yüzden DEAŞ'a katılım sorgulanmaktan değil biat etmekten geçmektedir (Ebrari, 2015: 35-37). Tabii işin sadece bu kısmıyla birlikte pratikte kalınmamakta bununla birlikte ideolojik arka plan için ayetler ve hadislerde kullanılmaktadır. El Bağdadi'nin ayet ve hadislerle birlikte DEAŞ'ın ana ilkelerini de açıkladığı görülmektedir ama bu açıklama biçimi İslami ilkelere kesinlikle aykırı değildir. El Bağdadi'nin belirlediği DEAŞ'ın genel söylemi şu ifadeleri içermektedir;

- "Şirkin her türlüünü ve şirke ileten yol ve araçların hepsini ortadan kaldırılacaktır
- Şüher/Rafiziler, şirk ve ridde taifesindedir.
- Aşırılığa giden Haricilik ile dine lakayt Mürcie, bizim hedefimizdir.
- Kelime-i Şehadetî söyleyen ve İslam'ın nevakızlarından birisini işlemeyene karşı duruşta değiliz. (Nevakız: İslam'ı bozan şeyler, Bid'at)

- Küfür; söz, eylem ve itikad olarak, büyük ve küçük olmak üzere ikiye ayrılır.
- Allah'ın indirdikleriyle hükmetmeyenler, kâfirlerin ta kendileridir
- Hizb-i İslami, Hizbül-Mutlak, Düleymi, Haşimi, Allavi, Caferi ve diğerleri gibi Siyasi faaliyet içerisinde bulunanlar, mürted ve kâfirdirler.

- Rafiziler, ridde küfrüne girmişlerdir.
- Batı ile işbirliğine girenler, müşriktirler
- Hükümette görev alan yetkili ile şube müdürü arasında fark yoktur.
- Endülüs'ün yıkılmasından itibaren, İslam ülkelerinin kurtarılması için cihad, farz-ı ayndır.
- Mevcut İslam ülkelerinin yönetim ve ordusu mürted ve kâfirdir. Ancak halkı kâfir değildir.
- Mevcut İslam ülkelerinin yönetim ve ordusuyla savaşmak, Haçlılarla savaşmaktan 'daha vacip'tir.
- İslam Devleti'nde bulunan Kitap Ehli ve Sabii gibi zimmiler, zimmeleri olmayan harp ehlidirler. Çünkü onlar el-Umeyriyye'deki sözlerini tutmamışlardır

- Diğer İslam gruplar, tek bayrak altında toplanmadıkları için, isyancıdırlar.
- Faal ve sadık âlimlere saygı gösterilir. Tağut yolunda giden ve ona yalakanlık edenler ise tecrit edilir
- Ahlaksızlığa davet eden ve buna yardımcı olan uydu alıcıları gibi aletler haramdır
- Kadının, yüzünü kapatması farz, sosyal hayatta erkeklerle karışması haramdır (Biçer, 2015: 9-10)''.

Yukarıdaki ifadelerle bakıldığında el Bağdadi'nin söylemlerinin kabul edilebilir olduğunu söylemek zordur, çünkü Bağdadi, selefi ekolün etkisiyle kendi dışındakileri tekfir etme yolunu seçmiştir. Bağdadi'nin amacı halifeliğini ilan ederek, bütün Müslümanları tek bir sancak altında toplamaktır. Bu yüzden önce Müslümanlar arasında birlik sağlamak istemektedir. Bunun için belli hadisler ve ayetler karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, "Yeryüzünde fitne kalmayınca ve insanların Allah'ın dininin egemenliğini kabul

etmelerine kadar onlarla savaşın"³, "Onlarla savaşın ki, Allah sizin ellerinizle onları cezalandırsın; onları rezil etsin; sizi onlara galip kılsın ve mümin toplumun kalplerini ferahlatsın"⁴, "Onları Nerede yakalarsanız öldürün. Sizi yurdunuzdan çıkardıkları gibi siz de onları yurtlarından çıkarın. Fitne, adam öldürmeden beterdir"⁵, "Mü'minler inananları bırakıp da, Allah'tan gelen gerçekleri örtbas edenleri dost edinmesinler. Kim böyle yaparsa, Allah ile bağını koparmış olur, kendinizi onlardan gelecek tehlikelerden korumak için bu yola başvurmanız hariç. Ancak Allah sizi kendi emirlerine karşı gelmekten sakındırıyor. Çünkü bütün yollar Allah'a varır"⁶ gibi birçok ayet DEAŞ'ın kendini meşru gösterebilmesi için yeterli kabul edilebilir. DEAŞ, bu ayetler gereği, kendi dışında Müslüman olmayanları ya da Müslümanlıktan dönenleri, sözde İslami kanunlara göre cezalandırmaktadır. Bu ayetler gereği DEAŞ, sefeli geleneği de savunarak İslam'ın şeriatını uygulayabilmektedir. Lakin sosyal medya aracılığı ile kafa kesme merasimleri, onlara göre inançsız olan insanları uçurumdan atmaları veya çift cinsiyetli insanları binalardan atarak katletmeleri, DEAŞ'ın nasıl bir vahşi örgüt olduğunu anlamamıza daha iyi yardımcı olmaktadır. Aslında bütün bunların sebebi Müslümanlar arasındaki birliğin bozulmasıdır. Osmanlı devleti yıkıldıktan sonra halifeliğin sona ermesi Müslümanları başsız bırakmıştır. Bu durum, Batı'nın işine gelmiş ve Batı, bizim dinimizi sömürge kavramlarıyla izah etmeye çalışmıştır. Halbuki İslam, kendi alimine sahiptir ve söylenmesi gerekenler Kuran'da açıkça belirtilmiştir. İslam'ın özünden haberdar olamayan Müslümanlar, Kuran'ı sadece okumaktadırlar. Okumanın yanında anlama ve uygulama Müslümanlar için geçerli değildir. Bundan dolayı, İslam ile alakalı yapılan tartışmalara uzak kalmakta ve bilgi sahibi olamamaktadır. Müslümanların önce bu sorunu çözmeleri gerekmektedir. Böylesine zayıflıklar olunca DEAŞ gibi yapılanmalar da kolaylıkla ölecek insanları keşfetmektedirler. Bu kişiler için ölüm yeni bir doğuş anlamına gelmektedir. İşte tam burada inanca iman sendromu ortaya çıkmaktadır. Bu sendrom, inancın nasıl olduğunu ve neye hizmet ettiğini sorgulamadan inanca olan sadakati ifade eder. DEAŞ'taki birçok fedainin içinde bulunduğu sendrom aslında tam da budur. Onlar, içinde buldukları örgütsel yapının neye hizmet ettiğini büyük ihtimalle sadece tahmin etmektedirler ve bütün hayatlarını bu tahmin üzerinden inşa etme çabası içerisine girmişlerdir. Böylece DEAŞ'lı savaşçılar ilk adımı bu sendromla birlikte hızlıca geçmektedirler. yine bir diğer adım da kişinin narsistik öğeleriyle alakalı olarak analiz edilebilir. Narsizm her ne kadar doğal bir psikolojik süreç olarak kabul edilse (Freud, 2010: 23) de sonraki sürecin kişilik bozukluklarına sebep olduğu bilinmektedir. Bu süreç, kişinin fark edilmesini sağlayan ve yine kişinin kendisini önemli hissettiği bir dönemi içermektedir. Bu türden kişilerde, eleştirilere karşı öfke; çıkarıcılık; kendisini çok önemli olduğu duygusu; kişisel yetenekleri abartma; eşi bulunamaz biri olduğu hissi; hak kazandığı duygusu ve saygı beklentisi mevcuttur (Özel, 2014: 312-313). Bu tür bireylerin ortaya çıkarılması için DEAŞ ve PKK gibi yapılar özel birimler kurmakta ve karakteri, saydığımız ihtiyaçları arzulayan kişilere bu birimler aracılığıyla ulaşmaktadır. Eğer bir kişiye özel olduğu hissi verilirse; önemli olduğu sürekli söylenirse; kurtuluşun o kişide olduğu aşılırsa; ölümün onun için bir son değil yeni bir başlangıç olduğu vurgulanırsa ve o kişiye sürekli saygı gösterilirse belli bir süre sonra inanılmaz egoist bir karakter oluşturulabilir. DEAŞ'ın intihar bombacıları da işte bu süreçlerden geçen kişilerdir. Genellikle "bir kısmınızı diğerleri üzerine üstün kıldık"⁷ ve "biz dilediğimizi derecelerle yükseltiriz"⁸ gibi ayetlerle de bu gibi karakterlere ciddi güven kazandırılır. İşte DEAŞ'ın fedailer ve intihar bombacıları böyle bir süreç içerisinde yetişir ve kendisini feda eder.

Bu olgunun bir diğer isminin ise parçalanmış İman sendromu olduğu görüşündeyiz. Bu sendrom, "Kronik günahkârlık duygusunu, kaygı ve depresyon, düşük kendilik saygısını, yalnızlık ve soyutlanmışlığı, kendisi ve içinde bulunduğu grup dışındaki insan ve gruplara güvensizliği, herhangi bir yapı, yahut otoriteden nefret etmeyi, uzun süren acı ve öfke sahibi olmayı, Fundamentalist bilincin sürekli aktif olmasını, temel sosyal becerilerden yoksunluk ve bir kısmında normalde bir fonksiyon sorunu olmamasına karşın, cinsel konularda hissedilen günahkârlık duygusu ve kaygısı nedeniyle görülen cinsel güçlükleri (Wulff, 2005: 253)" ifade etmektedir. Parçalanmış İman sendromunda süreç, kişinin geçmişte yaşadıklarıyla ilişkilendirilebilir. Eğer bireyin parçalı ve zedelenmiş bir geçmişi varsa, sendrom daha güçlü olabilmektedir. Fromm'un bahsettiği otoriter din anlayışı da işte bu söylemin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Tanrıyı otoriter kılan insanların ona duyduğu sevgi değil de O'nun insanlardan güçlü oluşuna bağlanmasıdır. Fromm'a göre "Tanrısal güç, insanları tapınmaya zorlama hakkına sahip bulunuyor ve itaat ile kutsanmada herhangi bir eksiklik, günah işlemek anlamına gelmektedir (Fromm, 1991: 55)." Otoriterin dinin bu yorumu, insanları seven bir Yaratıcı yerine insanların acı çekmesini isteyen Yaratıcıya götürebilmektedir. Acı çeken insan, Weber'in de bahsettiği gibi affedilme şansına kavuşabilir (Palabiyik,

³ Enfal Suresi/39.

⁴ Tevbe Suresi/14.

⁵ Bakara Suresi/ 191.

⁶ Al-i İmran Suresi/28.

⁷ Zuhrûf Suresi/32.

⁸Yûsuf, Suresi/76.

2007: 20). Tabi affedilmenin bir aracısı olmak zorundadır, çünkü otoriter din Yaratacıya ulaşmada bir yöntem sahibidir ve bu yöntemin belirli aralıkları mevcuttur. DEAŞ'ın halifesi olarak kendisini tanıtan El Bağdadi'nin statüsü işte bu ifade biçiminde ortaya çıkmaktadır. Fedailerine, Allah adına ölmeyi emreden Bağdadi, onların sonsuz cennete kavuşacaklarını ifade etmekte ve bu fedailerini narsist kişilik kategorisine dahil etmektedir. Önemsendiğini hisseden fedai, hem Yaratacının affına kavuşabilmek hem de Halife'nin şefaatine nail olabilmek için verilen görevi, gözünü kırpmadan yerine getirebilmektedir. Şimdi şu sorunun cevabı aranabilir; bir insan bile öldürmeyi haram kılan İslam dini içerisinde neden bu türden fedailer çıkmaktadır?

Yukarıda uzun uzadıya izah ettiğimiz ayetler ve narsist kişilik özellikleri bu sorunun ilk cevabı olabilir. Çünkü DEAŞ, kendisine katılan insanlara sonsuz bir hareket alanı ve mücadele ruhu sunmaktadır. Cihad anlayışının ögesi olarak tabir edilen savaşmak ve kan dökmek, DEAŞ için vazgeçilmez unsurlardan biri kabul edilmektedir. DEAŞ ile birlikte dünyaya meydan okuma hikayesi iyi anlatıldığı için, güçsüz olanlar kendilerine güç katabilecek organizasyonlarda yer almayı istemektedirler. Freud'çu bir söylemle ifade edersek, eşitsizlikçi düzen karşısından güçsüz olanlar eşitliği sağlamak için otoriteye başkaldırarak kendi güçlerine sığınmaya çalışırlar, bu bireylerin çocukluk dönemindeki psikolojik tavırları ile ilgilidir. Anneye karşı babaya, yani otoriteye duyulan öfke, ileride otorite ile alakalı olarak yaşanabilecek savaşların habercisi sayılmaktadır. Böylece yüceltilmiş baba figürü ancak bu şekilde ortadan kaldırılabılır (Freud, 2014: 209). Baba kavramı burada otoriteye karşılık gelmektedir ve otoriteye meydan okumak, onun yerine yeni bir düzen kurma amaçlıdır. DEAŞ tam bu noktada, Müslümanların en hassas olduğu konu olan inanç kavramına dokunmaktadır. DEAŞ'a göre tekfir edilenlerin katledilmesi vaciptir ve Batı dünyası küfre bulaşmıştır. Batı, Müslümanların karşısından gaddar bir otoritedir ve ortadan kaldırılması gerekmektedir. Bu yüzden önce kendi içimizde temizlik yapmalı ve sahih Müslümanlar olmalıyız ki Batı karşısında birlik olalım söylemini geliştirmiştir. Böylece önce İslam topraklarında sözde adaleti sağlamaya çalışan DEAŞ, sonrasında otoriteyi ortadan kaldırmanın hesabını yapmaktadır. Bunu yaparken de, parçalanmış İman sendromuna saplanmış ve günahkârlığı kronik olarak gören insanlar, kendilerini temizlemek için DEAŞ'a gelmeleri yönünde de işaretler görmüşlerdir. DEAŞ, onların temizlik yeridir ve günahlardan nasıl arınacağını öğretecektir. Tabi ki bu durum işin sadece teorik kısmıyla ilgilenmektedir. Pratik kısmına gelince ise karşımıza sadece otoriteyi yok etmek isteyen inançlı olanlar değil hiçbir inanca sahip olmayanlar da çıkmaktadır. Bu kişilerin neden DEAŞ'a katıldığını anlamak ise daha zordur. Fakat yine Fromm'un hümanist din anlayışına atıf yaparak gidersek, DEAŞ'a katılan inançsız kimselerin hümanizm ve daha iyi bir dünya için savaştığını söyleyebiliriz. Eleştirel teorinin genel söylemi olarak kabul gören bu yaklaşım, modern dünyanın insanlığı felakete sürüklediği ileri sürmektedir, çünkü bilim artık ideoloji haline gelmiştir (Dant, 1991: 86). İdeolojinin ortadan kaldırılması aynı zamanda Batı'ya karşı da kazanılacak bir zafer anlamına gelmektedir. Bu zafer ise sadece Müslümanların değil bütün insanlığın zaferi olacaktır. İşte DEAŞ, bütün insanlara böylesine sözde bir zafer sunmayı vaat etmektedir.

New Jersey'de görev yapan Türk Psikolog Gülhan Akşit Şener ise DEAŞ'a olan katılımlar için şöyle bir sıralama yapmıştır;

"Durum arayanlar: Niyetleri öncelikle çevreleri tarafından tanınmadır.

Kimlik arayanlar: İzole edilmiş ya da yabancılaşma hissine sahiptirler ve bir grup ile kendilerine isim, sıfat bulmak isterler.

Heyecan arayanlar: Statik ve durağan bir yaşamdan çıkmakta zorlanmış, yaşamına ulaşamadığı hareketliliği kazandırmak istegindedirler.

İdeoloji arayanlar: Haksızlıklara başkaldırmak isteyen, varoluş nedeninin "adalet sağlamak" olduğuna inananlar.

Sorumluluk arayanlar: Ailesi tarafından sorumluluk kazandırılmamış kişiler, faydalı olmak hatta ailesine para yardımı yapabilmek adına katılırlar.

Ölüm arayanlar: Büyük ihtimalle hayatlarında önemli bir kaybın bıraktığı travma ile yaşamak zorunda kalanlar.

Ödeme yapmak isteyenler: İşledikleri günahların, suçların, büyük hataların yanı vicdan azaplarını dindirmek için katılanlar"⁹.

Şener'in yaptığı bu sınıflandırma DEAŞ'ın her kesime açık olduğu ve sadece inançlıların katıldığı bir yapı olmadığı daha da netleştirmiştir. Fundamental yaklaşım biçimlerine sahip olan ve fundamentalizmi savunan DEAŞ'ın, bütün katılımcılara açık olmasının sebebi ise hala anlaşılammıştır. Çünkü İslam Devleti adı altında eylemlerini gerçekleştiren DEAŞ, birçok yabancı savaşçıyı bünyesinde barındırmakta ve sürece ortak etmektedir. Demek ki DEAŞ'taki din yorumu durum, kimlik, heyecan, ideoloji, sorumluluk, ölüm ve

⁹ Bkz: <http://www.mynet.com/haber/dunya/iside-neden-katiliyorlar-2382987-1>, erişim: 31.03.2016.

ödeme kavramlarını da içine alan farklı bir inanç biçimini barındırmaktadır ve biz bu inanç biçimine *parçalanmış İman sendromu* adını verebiliriz.

Sonuç

DEAŞ üzerine yaptığımız bu sosyal psikolojik analiz bize şunu göstermiştir ki, DEAŞ klasik kuramlarla açıklanabilecek bir olguya sahip değildir. DEAŞ'ın sahip olduğu çokluk ve farklılıklar tek bir teorik yaklaşım ile izah edilememektedir. Toplumsal hareketlerin belirli bir sürecine kadar analiz edilebilen lakin sonraki süreç içerisinde tıkanıp kalan bu teoriler ancak postmodern bir söylem biçimine sahip olan Laclau ile açıklanabilmektedir. Laclau'nun fark ve aksiyonların bir arada tuttuğu grup olarak tanımladığı toplumsal hareketler biçimi, DEAŞ için gereçli olabilmektedir. Fakat sadece toplumsal hareketler ve radikal demokrasi kuramı etrafında şekillenemeyen DEAŞ, aynı zamanda sosyo-psikolojik bir izaha da muhtaçtır. Kişilerin neden DEAŞ'a katıldığı ve neyi amaç edindikleri oldukça önemli bir sorunsaldır. İnançlı ve inançsız insanların bir arada bulunduğu ve adı İslam Devleti ol an bir yapılanmaya katılmak için sadece inançlı olmanın tek sebep olmadığı artık bilinmektedir. Batı'yı İslam dünyası üzerinde bir otorite (baba) olarak gören DEAŞ, önce halis Müslümanları ortaya çıkaracak ve sonrasında ise otoriteyi ortadan kaldırarak İslam devletini kurmayı amaçlayacaktır. Bu amaç doğrultusunda savaşını Müslüman topraklarda başlatan DEAŞ, kendi topraklarına yabancı olan bir örgüt konumuna gelmiştir. İçinden çıktığı toprak ve yapıyı (El Kaide) hiçe sayarak varlığını meşrulaştırmaya çalışan DEAŞ'ın, Müslüman bir ülke olan Türkiye'ye de saldırmamasının ana sebebi budur. Her ne kadar Irak savaşından sonraki sorunlu sürecin bir neticesi olarak algılsa da, DEAŞ için sadece bu açıklama yeterli değildir. PKK'nın, Kürtlere yapılanların sonrasında ortaya çıkması gibi benzer bir yöntemle ortaya çıktığını iddia eden DEAŞ, Iraklı ve ABD otoritesine boyun eğmeyenlerin oluşturduğu bir yapı olarak da tanımlanmaktadır. DEAŞ'ın yaptığı bu arkeolojik okuma sadece meşruiyet sağlama amaçlıdır. Bunun dışında PKK'nın içinden çıktığı topraklarda yaptığı savaş benzeri bir mücadeleye girişen DEAŞ'ın, PKK'ya bu açıdan benzetilmesi de doğru bir yaklaşım değildir.

DEAŞ, açık özgür ve mutlu genç ılımlı Hıristiyanlar-Müslümanlar, inançsızlara kapıyı açan, içindeki yaşadıkları toplumlarının yaşantısını ve şekli bozulmuş, şüpheli ve akla aykırı öğretilerinin baskısını kırmak için bir yol arayan kişilere yol göstermekle kendini eş değer tutan bir örgüttür. Yaratıcıdan korkan, Yaratıcıyı seven, Yaratıcıdan nefret eden, Yaratıcıya inanan, Yaratıcıya inanmayan, Yaratıcıyı bilmeyen her kim olursa olsun DEAŞ için önemlidir. Adını İslam devleti olarak tanımlasa da, bütün metin boyunca aktardıklarımıza baktığımızda DEAŞ'ın İslam ile uzaktan yakından alakasının olmadığını net bir biçimde ifade edebiliriz.

KAYNAKÇA

- ACUN Can (2014). *Neo-El-Kaide: Irak ve İslam Şam Devleti (İŞİD)*, SETA, Sayı: 53, Haziran.
- AKBARSHAH Ahmadi (2011). *Dini Tarihi ve Sosyolojik Boyutuyla Taliban Hareketi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BİÇER Ramazan (2015). "İŞİD Düşünce Yapısının Teolojik Arka Planı", *Kelam Araştırmaları*, C. 13, S. 1, s. 1-11.
- BOZ Gülsüm. (2014). *İŞİD Terör Örgütü ve Evrim Süreci*, Ankara Strateji Enstitüsü, No: 2014-3.
- ÇAĞATAY Neşet-ÇUBUKÇU İbrahim Ağah (1985). *İslam Mezhepler Tarihi*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- ÇAYIR, Kenan (1999). "Toplumsal Sahnenin Yeni Aktörleri: Yeni Sosyal Hareketler", *Yeni Sosyal Hareketler Teorik Açılımlar*. Haz. Kenan Çayır, s.13-33, İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- DANT, Tim (1991). *Knowledge, Ideology and Discourse: A Sociological Perspective*, London: Routledge.
- DEMİR, Hilmi (2014). *Selefilere ve Selefi Hareketi: İŞİD Ne Kadar Sünni'dir*, 21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü Raporu, No: 21.
- EBRARİ, Muhammed Cidah (2015). *İşid Çerçeve Metni*, Ankara: Siyasal ve Sosyal Araştırmalar Merkezi Yayınları.
- FREUD, Sigmund (2014). *Totem ve Tabu*. Kamuran Şipal (Çev.), İstanbul: Say Yayınları.
- FREUD, Sigmund (2010). *Narsizm Üzerine ve Schreber Vakası*, Banu Büyükkal&Saffet Murat Tuna (Çev.), İstanbul: Metis Yayınları.
- FROMM, Erich, (1991). *Psikanaliz ve Din*. Aydın Antan (Çev.), İstanbul: Antan Yayınları.
- İLDEŞ M. Fatih, (2008) *Kuran'ı Kerim'in Cihad ve Terör'e Bakışı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KALFA Ceren- ATAAY Faruk (2008). "Küresel Toplumsal Hareketler", *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 16, S. 2, s. 127-149.
- LACLAU, Ernesto (2007). *Popülist Akıl Üzerine*. Nur Betül Çelik (Çev.), Ankara: Epos Yayınları.
- ÖZDEMİR, Ahmet (2008). *İslâm Devletler Hukukunda Uluslararası Kamu Düzeninin Savaş Yoluyla Sağlanması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÖZEL, İsa (2014). "Dindarlarda Narsizm: Yüksek Din Eğitimi Alan Öğrenciler Üzerine Bir Araştırma", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 7 S. 32, s. 310-327.
- PALABIYIK, Âdem (2007). "Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu: Sosyolojik Bir İnceleme", *Koridor Dergisi*, S. 4, s. 18-21.
- SANLI, Leyla (2003). "Türkiye'de Toplumsal Hareketler", *Toplumsal Hareketler Konuşuyor*. Haz. Leyla Sanlı, İstanbul: Alan Yayınları.
- ŞENTÜRK Ünal, (2006). "Küresel Yeni Sosyal Hareketler ve Savaş Karşıtlığı", *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 30, S. 1 s. 31-46.
- TİLLY, Charles (2008). *Toplumsal Hareketler 1768-2004*. Haz. Rabia Yılmaz, Orhan Düz (Çev.), İstanbul: Babil Yayınları.
- WULFF, M. David (2005). "Hümanistik İnançın Umudu: Erich Fromm", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, S. 4, s. 243-253.